

8. Тармақта сервер не үшін қажет?
9. Сервер мен жұмысшы станциялардың айырмашылығын түсіндір.

1. Сол жақ бағандағы сөздерді оң жақ бағандағы сөздерге сәйкестендіріп орналастыр.

сервер	Ақпарат технологиясы
модем	
теледидар	
кітап	Аумақтық тармақ Локалды тармақ
жұмысшы станция	

2. Нүктелердің орнына оң жақ бағандағы сөздерді орналастырып көшір.

Адамның ақпараттарды іздеу, табу, сақтау, қайта өңдеу және оны пайдалану әдістері мен құралдары ...деп айтылады.	модулятор
Сигналды цифрлы көріністен аналог көрініске өткізетін қондырғы ...деп аталады	ақпарат технологиясы
Аналог көріністен цифрлы көрініске ... өткізетін қондырғы ...деп аталады.	демодулятор

3. Кестеден ақпарат технологияларының ішкі және сыртқы факторларын топтарға бөліп жаз.

дәптер	оқу	мәтін	компьютер	қорытынды	өшіру	жаттау	айна
ақша	мектеп	телефон	теледидар	магниттау	есіту	глобус	қасық
фильм	сызба	өшіргіш	кинотеатр	бағдарлама	қалам	сигнал	сурет

12-сабақ. АҚПАРАТТЫ ӘЛЕМ ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ ИНТЕРНЕТ

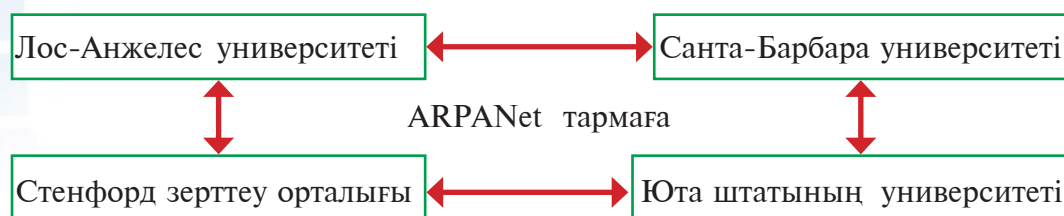
Интернетті барлық адам пайдаланғысы келеді. Интернет – әлем бойлап орналасқан және бір тармаққа біріктірілген мыңдаған компьютер тармақтарының кешені. Интернетте ақпарат алмасу стандарт ережелер негізінде жүзеге асырылады.

Интернет тарихы

Өзгеріп және дамып отыратын әлем немесе қоғам жайлы әр түрлі көріністегі үлкен көлемді ақпараттар дүниенің дерлік барлық мемлекеттерінде жиналып қалады. Бұл

мәліметтерді пайдалану заманалық ақпарат технологиясы құралдарынсыз көп уақыт пен қаражат талап етеді. Мұндай проблемалар Интернет (Халықаралық информациялық тармақ) құрылысымен шешілді.

Интернет алғашында бірнеше әскери зерттеу орталықтары арасында ақпарат ресурстарын бірге пайдалану мақсатында ұйымдастырылды. Оған XX ғасырдың 70 жылдары басында АҚШ Қорғаныс министрлігі жасаған ARPANet байланыс тармағы негіз болған. ARPANet — бұзылған буындарды автоматты түрде айналып өтуге және тармақтағы компьютерлердің мәлімет алмасуына мүмкіндік беретін құрылым.

Бірінші рет 1969 жылы 29 октябрьде іске қосылған ARPANet тармағында аралық қашықтық 640 км болған. Лос-Анжелес университеті мен Стенфорд зерттеу орталығы арасында небәрі 2 минутта ақпарат алмасқан. Алдымен бұл тармақ құпия саналған. Кейіннен бұл тармаққа АҚШ-тың басқа университет, колледж және ұйымдары да қосылған. 1973 жылы трансатлантикалық телефон кабелі өткізілгеннен кейін ARPANet тармағына Еуропаның оқу орындары мен ұйымдары қосылды. Сөйтіп бұл тармақ Интернет тармағына айналды.

Интернет тармағы бірер ұйымға мойынсұнбайды, бірақ мемлекеттер, ғылым мен білім ұйымдары, коммерциялық құрылым және миллиондаған жеке адамдар қаржыландырады. Тармақ ұсынған көңілділер ұйымдастырған **“Интернет архитектурасы бойынша кеңес”** тарапынан басқарылады.

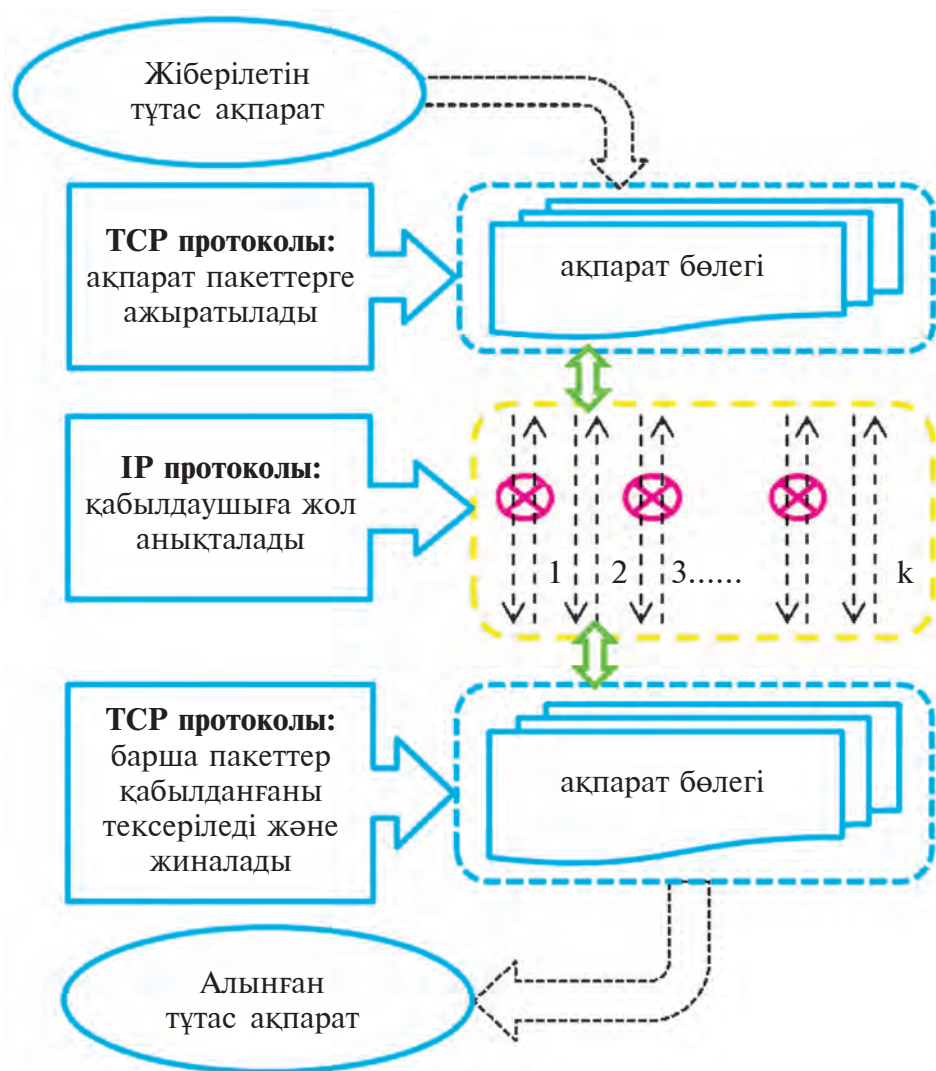
Интернет және WWW

Интернет — әлем бойлап орналасқан және бір тармаққа біріктірілген мыңдаған компьютер тармақтарының кешені. Қазір Интернет әлем базарын зерттеуде және сауда-саттық істерін ұйымдастыруда заманалық бизнестің ең маңызды құралдарының біріне айналып келеді. Интернет өзара байланыс немесе мәліметтер алмасу тармағы ғана емес, онда бар мәліметтер қоймасы әлемдік білімдер қоймасын құрайды.

Компьютерлердің ақпаратты телефон тармақтары арқылы жібере алуына мүмкіндік беретін модем деп аталатын қондырғының жасалуынан жеке компьютер және телефоны бар миллиондаған адамдар тармақтың арнайы қондырғыларынсыз да интернетті пайдалана алатын болды.

Интернетте ақпарат алмасу стандарт ережелер негізінде жүзеге асырылады. Интернеттегі мәліметтерді жіберу ережелері протоколдар (мысалы, TCP/IP – TRANSMISSION CONTROL PROTOCOL / INTERNET PROTOCOL) деп аталады.

TCP/IP протоколының ақпаратты жеткізу тәсілі төмендегідей:

Интернет қызметтері пайдаланушыларға кең мүмкіндік ашып береді. Мысалы:

- электронды пошта (E-mail) – бірнеше пайдаланушы арасында мәлімет алмасу мүмкіндігі;
- чат – реал уақытта мәлімет алмасу мүмкіндігі;
- телеконференция – ұжыммен мәлімет алмасу мүмкіндігі;
- WWW (Word Wide Web) түрлі көрініс және формадағы ақпарат деректерін біріктірген бірыңғай ақпарат әлемін пайдалану мүмкіндігі.

1992–93 жылдары ақпарат технологиясының дамуы себепті бейнелеу мен дауысты ақпараттарды алыстан қысқа мерзімде жеткізудің сондай мүмкіндігі жасалды, ол World Wide Web деп аталған.

World Wide Webтің жасалуына 1989 жылы Швейцариядағы Еуропа Ядролық Зерттеулер Кеңесінің жобасы негіз болды. Бұл жобаның мақсаты – Интернетте ақпарат таратудың тиімді әдістерін іздеу мен оның салдарын бақылау. Қазір World Wide Web Интернеттің ең жылдам дамып жатқан салаларының бірі болып қалды.

Интернет дегенде көпшілік World Wide Web (қысқаша WWW) түсінеді. Негізінде World Wide Web интернеттің бір бөлігі, халықаралық өрмекші торы мағынасын береді.

WWW-дың құрамы

WWW-да ақпарат арнайы беттерде, яғни веб-беттерде орналасады. Веб-беттерге мәтін, сурет, дауыс, бейнетаспа мен т.с. көріністегі ақпараттарды орналастыруға болады. Бұл өз кезегінде жарнама, коммерция, білім, тағы басқа сала өкілдеріне шексіз мүмкіндік берді.

WWW-нің бұқаралануына тағы бір фактор гипермәтіндер. Гипермәтін веб-беттің бір бөлігіне немесе басқа веб-бетке байланыстылығын көрсететін қосымша болып, ол сөз немесе сурет болуы да мүмкін. Гипермәтіннің көмегімен веб-беттің керекті бөлігіне немесе басқа веб-бетке тез және оңай өтеді, бұл жағдай керекті бөлік немесе веб-бетке гиперүндеу деп аталады. Мысалы, жоғарыдағы суретте веб-бетте суретке, аты-жөніне, туылған мемлекетінің атына гиперүндеу орналастырылып, гиперүндеу тандалған соң, жаңа веб-бет ашылады.

Бір ұйым немесе жеке адамға тиісті және мазмұнына орай өзара байланысқан бірнеше веб-беттер кешені Веб-сайт дейіледі.

Мысалы, жоғарыдағы суретте zionet.uz веб-сайттың 100-ден астам веб-беттен бірі көрсетілген.

Бір ұйым немесе жеке адамға тиісті және мазмұнына орай өзара байланысқан бірнеше веб-беттер кешені Веб-сайт дейіледі. Веб-сайтты кітапқа, веб-бетті болса кітаптың бетіне ұқсату мүмкін. Веб-сайттағы веб-беттер өзара гипермәтіннің көмегімен байланысады. Бұл адрес URL деп аталады. URL URL (ағылшын тілінде: Uniform Resource Locator – қордың қайталанбайтын көрсеткіші деген мағына береді) деп аталады. URL Интернетке кірудің ең қарапайым және қолайлы тәсілі, ол қайталанбайтын мекенді бейнелейді. URL біренеше буыннан құралған Интернет тармағындағы ақпарат қорының мекені.

Мысалы, <http://www.eduportal.uz/webmaktab.html>

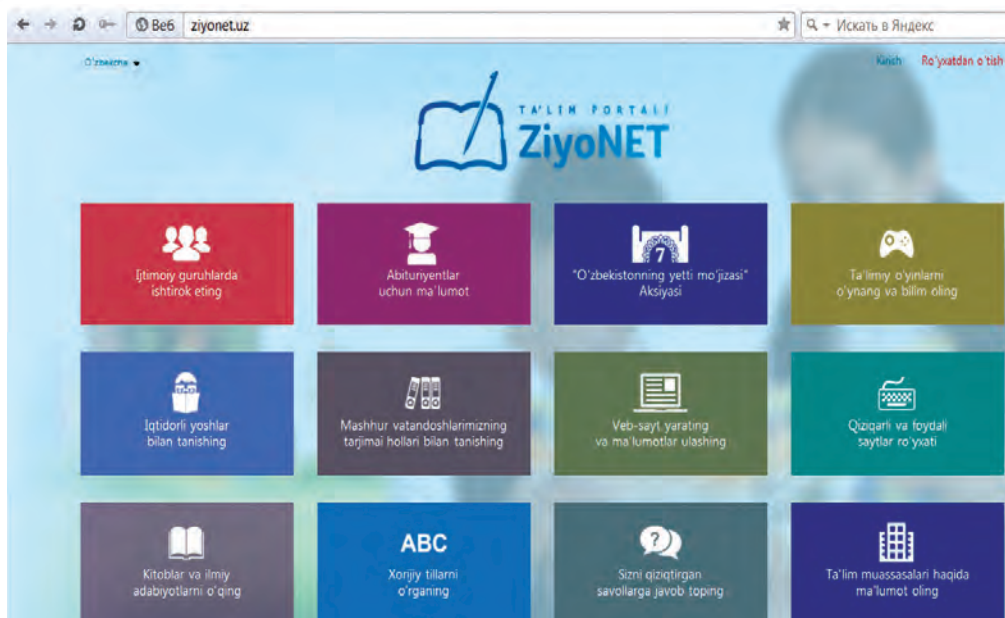
URL-мекенжайында:

http — байланысу протоколы; **www.eduportal** — ақпарат сақталатын провайдер (сервердің аты); **webmaktab.html** — сайт (файл) аты.

Провайдерлер жүз мыңдаған клиентке қызмет көрсету және ақпараттарды жіберу үшін арнайы, жоғары жылдамдықтағы байланыс арналарын пайдаланады. Әрбір мемлекетте Интернеттің жұмыс істеу сапасы арналардың өткізгіштік күшіне байланысты. Өзбекстанда Интернетті пайдалану басталған алғашқы кезеңдерде мәлімет алу және жіберу жылдамдығы анағұрлым жоғары болмаған. Мәселен, 2002 жылы 8,5 Мб/с-ты құраған болса, қазірде Интернетке қосылуды қамтамасыз ететін халықаралық арналардың өткізгіштік мүмкіндігінің дамуының арқасында 2,5 Гб/с-тан асты.

Қысқаша қызықты мәлімет

Интернеттің пайдасы көп. Ол әрі білім, әрі деректер көзі де. Өзбекстан Республикасы Президентінің «Өзбекстан Республикасының қоғамдық білім ақпарат тармағын құру туралы» 2005 жылғы 28 сентябрьде қабылданған қаулысына сәйкес 2006 жылы “ZiyoNET” қоғамдық ақпарат білім тармағы құрылды. “ZiyoNET” білім тармағы Өзбекстан аумағындағы оқытушыларға, студенттер мен оқушыларға арналған веб-деректердің арасындағы ең ірісі болып саналады. Оның басты мақсаттары қатарына тәлімгерлерді, сондай-ақ жалпы тұрғындарды қажетті ақпаратпен қамту, ақпарат технологиялары саласындағы керекті мәліметтерді алуға, қарым-қатынас жасау және тәжірибе алмасуға мүмкіндік беру сияқтылар жатады. Бұл тармақтан мәлімет алу үшін **ziyonet.uz** web-порталына кірген жеткілікті.

1. Интернет дегенде нені түсінесің?
2. Интернетте ақпарат жіберу протоколы дегенде нені түсінесің?
3. Интернет қызметтері туралы өз тәжірибең жайлы қысқаша мәлімет бер.
4. Worl Wide Web туралы не білесің?
5. Веб-бет және гипермәтін туралы айтып бер.
6. Веб-сайт деген не?
7. Интернеттегі веб-беттер қай жерде сақталады?